

مقاله کوتاه علمی

اولین گزارش پروانه ساقه‌خوار سفید برنج، *Scirpophaga innotata* (Lep.: Crambidae: Schoenobiinae)

از ایران

طاهره صبح زاهدی^۱، جلیل حاجی‌زاده^{۲*} و رویا عظیمی^۳

۱- آزمایشگاه گیاه‌پزشکی رویان، شهرستان لاهیجان، ۲- گروه گیاه‌پزشکی، دانشکده علوم کشاورزی، دانشگاه گیلان، صندوق پستی ۱۳۱۴-۴۱۶۳۵، رشت، ۳- واحد حفظ نباتات، جهاد کشاورزی شهرستان لاهیجان، لاهیجان.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: hajizadeh@guilan.ac.ir

First report of the white stem borer, *Scirpophaga innotata* (Lep.: Crambidae: Schoenobiinae), from IranT. Sobh Zahedi¹, J. Hajizadeh^{2*} and R. Azimi³

1. Royan Plant Protection Clinic, Lahijan, Iran, 2. Department of Plant Protection, Faculty of Agricultural Sciences, University of Guilan, P.O. Box 41635-1314, Rasht, Iran, 3. Plant Protection Unit, Jahad Agriculture Organization of Lahijan, Lahijan, Iran.

*Corresponding author, E-mail: hajizadeh@guilan.ac.ir

Abstract

We collected moth specimens from rice fields in the vicinity of the city of Lahijan in Caspian province of Guilan between 2011 and 2012. The light traps in the rice fields of the village of Pahmadan (37°16'12" N, 50°03'00" E) captured a number of specimens of *Scirpophaga innotata* (Walker), commonly known as white stem borer. The white stem borer is a major pest of rice in the south and southeast of Asia and Australia. This species is recorded from Iran for the first time.

- *Scirpophaga innotata* (Walker)- *Tryporyza innotata* (Walker)

صفات تشخیصی - رنگ بدن و بال سفید، عرض پروانه با بال باز در جنس ماده ۲۶-۳۰ و در جنس نر ۲۴-۱۸ میلی متر (Dale, 1994)؛ در جنس نر زوائد subteguminal اندام تناسلی دارای یک خار خمیده، طول پالپ لب پایین دو برابر قطر چشم مرکب؛ و در جنس ماده دسته‌موی مخرجی (anal tuft) سفید رنگ است (Khan et al., 1991; Barrion & Litsinger, 1994).

ساقه‌خوار سفید برنج به ساقه‌خوار زرد برنج با نام علمی *Scirpophaga incertulas* (Walker) شباهت دارد ولی در ساقه‌خوار زرد برنج رنگ بدن در نر قهوه‌ای روشن و در ماده زرد است. همچنین، در جنس نر زوائد subteguminal اندام تناسلی دارای خار دوشاخه، طول پالپ لب پایین سه برابر قطر چشم مرکب و در جنس ماده رنگ دسته‌موی مخرجی سفید مایل به زرد است (Khan et al., 1991; Barrion & Litsinger, 1994).

طی نمونه‌برداری‌های انجام‌شده در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۰، تعدادی شب‌پره به کمک تله‌های نوری نصب‌شده در شالیزارهای شهرستان لاهیجان، روستای پهمدان (طول جغرافیایی "۰۳'۰۰" ۵۰°، عرض جغرافیایی "۱۶'۱۲" ۳۷°)، استان گیلان جمع‌آوری شدند. سپس، نمونه‌های جمع‌آوری‌شده به آزمایشگاه منتقل و پس از اتاله و تهیه اسلاید از بال‌های جلو و عقب، و ژنیتالیای نر و ماده، با استفاده از کلید شناسایی ویژه حشرات مزارع برنج (Barrion & Litsinger, 1994) تحت عنوان *Scirpophaga innotata* (Walker) با نام عمومی ساقه‌خوار سفید برنج شناسایی شدند. صحت شناسایی توسط دکتر هلن عالی‌پناه (موسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور) مورد تأیید قرار گرفت. این گونه برای اولین بار از ایران گزارش می‌شود. ساقه‌خوار سفید برنج یک آفت مهم در جنوب و جنوب شرقی آسیا و استرالیا محسوب می‌شود (Dale, 1994).

(Dale, 1994). خوشبختانه جمعیت این گونه در مزارع برنج شهرستان لاهیجان بسیار کم است. با توجه به عدم گزارش این گونه از ایران، این حشره به عنوان یک آفت بالقوه گزارش می شود.

خسارت ساقه خوار سفید برنج در مناطق با بارندگی کم که فقط یکبار در سال برنج کشت می شود و بقایای برنج طی فصل خشک دست نخورده باقی می ماند، قابل توجه می باشد. این شب پره بیش تر در مراحل اولیه رشد برنج در مزارع دیده می شود

منابع

- Barrion, A. T. & Litsinger, J. A.** (1994) Taxonomy of rice pests and their arthropod parasites and predators. pp. 14-359 in Heinrichs, E. A. (Ed.) *Biology and management of rice insects*. 779 pp. Wiley Eastern Press.
- Dale, D.** (1994) Insect pests of the rice plant: their biology and ecology. pp. 363-485 in Heinrichs, E. A. (Ed.) *Biology and management of rice insects*. 779 pp. Wiley Eastern Press.
- Khan, Z. R., Litsinger, J. A., Barrion, A. T., Villanueva, F. F. D., Fernandez, N. J. & Taylo, L. D.** (1991) *World bibliography of rice stem borers: 1794-1990*. 417 pp. International Rice Research Institute (IRRI).